

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2020—2023

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020 (HE 29/2019 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisen lausunnon antamista varten valtiovarainvaliokunnalle. Määräaika: 11.11.2019.

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2020—2023 (VNS 2/2019 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisen lausunnon antamista varten valtiovarainvaliokunnalle. Määräaika: 11.11.2019.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Jyri Inha, valtiovarainministeriö
- maatalousneuvos Esa Hiiva, maa- ja metsätalousministeriö
- metsäneuvos Marja Hilska-Aaltonen, maa- ja metsätalousministeriö
- tutkimusprofessori Jyrki Niemi, Luonnonvarakeskus
- tutkimusprofessori Jussi Uusivuori, Luonnonvarakeskus
- business controller Mika Aho, Metsähallitus
- metsäjohtaja Anna Rakemaa, Suomen metsäkeskus
- varatoimitusjohtaja Simo Jaakkola, Koneyrittäjien liitto ry
- metsäjohtaja Juha Hakkarainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- tutkimuspäällikkö Juha Lappalainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- metsäjohtaja Karoliina Niemi, Metsäteollisuus ry
- keskusliiton puheenjohtaja Mats Nylund, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Luonnonvarakeskus
- Maanmittauslaitos
- johtaja Heli Tammivuori, Elintarviketeollisuusliitto ry

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2019 vp

- Paliskuntain yhdistys
- ProAgria Keskusten Liitto ry
- Suomen 4H-liitto
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto ry
- Suomen Vesilaitosyhdistys ry
- Kalatalouden Keskusliitto
- Suomen Sisävesiammattikalastajat ry
- Suomen vesihuolto-osuuskunnat ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2020—2023

Valiokunta kiinnittää julkisen talouden suunnitelman mukaisesti huomiota siihen, että lähivuosien talouspolitiikan suunnittelua varjostavat tiedot kansainvälisen talouden ja erityisesti euroalueen ja muiden talouksien kasvun hidastumisesta. Myös Suomen talouskasvu vaimenee, vaikka julkisen talouden suunnitelman perustana oleva kokonaistaloudellinen ennuste ei sisällä taantumaa. Taluskehitykseen kohdistuvat riskit ja epävarmuus ovat kuitenkin kasvaneet.

Valiokunta toteaa, että maa- ja metsätalousministeriön pääluokan vuotuiset määrärahat ovat n. 2,6 miljardia euroa kehyskaudella. Vuosia 2014—2020 koskevien Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman ja Euroopan meri- ja kalatalousrahaston toimintaohjelman rahoitus sisältyy hallinnonalan kehukseen ohjelmien etenemistä vastaavasti. Uuden rahoituskauden 2021—2027 EU:n ja kansallisen rahoituksen määrästä ei ole vielä päätöksiä, minkä vuoksi ohjelmamomenteilla vuosien 2021—2023 määrärahatasojen on arvioitu noudattavan kuluvan ohjelmakauden kolmen ensimmäisen vuoden määrärahatasoa. EU:n kokonaan rahoittamat suorat tuet jatkuvat kehyskaudella vuoden 2020 tasoisina.

Hallitusohjelmassa on osoitettu kehyskaudelle maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle lisämäärärahoja mm. maankäyttösektorin ilmastopolitiikkaan yhteensä 83,3 miljoonaa euroa, josta kertaluonteisina lisäyksiä yhteensä 39,8 miljoonaa euroa v. 2021—2022, vuonna 2020 tehtäviin uusiin luomusituuksiin 21 miljoonaa euroa, peltorakennetta kehittäviin toimenpiteisiin 9 miljoonaa euroa, ravinnekierrätyksen edistämiseen biokaasutuotannolla 16 miljoonaa euroa ja METSO-ohjelmaan 4,9 miljoonaa euroa. Lisämäärärahoja on osoitettu tämän lisäksi myös mm. elintarvikeviennin edistämiseen, eläintautien torjuntaan sekä tulvasuojeluun ja peltojen vesienhallintaan.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla väylänpidossa painotetaan liikenneverkon päivittäisen liikennöitävyyden vaatimia toimia sekä korjausvelan kasvun pysäyttämistä ja sen vähentämistä. Perusväylänpidon määrärahataso nostetaan kehyskaudella keskimäärin n. 1,34 miljardiin euroon vuodessa. Tavoitteena on korjausvelan kasvun pysäyttäminen ja sen vähentäminen. Määrärahasta kertaluonteisina tulevaisuusinvestointeina osoitetaan vuodelle 2021 vaarallisten tasoristeysten poistamiseen 10 miljoonaa euroa sekä valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen 5 miljoonaa euroa.

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2019 vp

Valtion talousarvio vuodelle 2020

Maatalous

Maatilat ovat elintärkeä osa Suomen ruokaturvaa ja huoltovarmuutta. Taloudellisten mahdollisuuksien lisäksi maataloudessa on kyse myös maamme huoltovarmuudesta. Ilmastonmuutos, talouskriisit ja aseelliset konfliktit voivat hyvinkin nopeasti vähentää merkittävästi ruokatuotantoa maailmanlaajuisesti. Emme voi luottaa siihen, että saamme hankittua halpoja elintarvikkeita ja energiaa ulkomailta kaikissa tilanteissa. Huoltovarmuuden turvaamiseksi tarvitsemme toimivaa maataloutta, hajautettua energiantuotantoa ja elinvoimaista maaseutua tänään enemmän kuin pitkään aikaan aikaisemmin. *Valiokunta korostaakin talousarvioesitykseen viitaten, että maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan perustehtävät ruokaturvan, ruokaturvallisuuden ja kilpailukykyisen kotimaisen ruokajärjestelmän, huoltovarmuuden ja puhtaan veden takaamisessa, eläin- ja kasvitautien hallinnassa, kestävyiden ja luonnonvaraelinkeinojen kilpailukykyyn varmistamisessa ja maaseudun elinvoimaisuuden kehittämisessä nousevat yhä tärkeämmiksi. Maataloudella on tärkeä rooli myös ilmastonmuutoksen hillinnässä, sillä maa- ja metsätaloussektori on kokonaisuudessaan merkittävä hiilinielu.*

Valiokunta toteaa, että talousarvioesityksen lukuihin 30.10 ja 30.20 sisältyvät maaseudun kehittämisen sekä maa- ja elintarviketalouden määrärahat. Talousarvioesityksessä luvun 30.10 määrärahataso on lähes 7,4 miljoonaa euroa vuoden 2019 talousarvion tasoa pienempi. Luvun 30.20 määrärahataso on lähes 32,9 miljoonaa euroa edellisvuotta korkeampi. Lukujen 30.10 ja 30.20 määrärahoihin sisältyy vuonna 2020 yhteensä 181,9 miljoonaa euroa ja vuosina 2021—2023 yhteensä 68,3 miljoonaa euroa hallitusohjelman lisämäärärahoja.

Vuonna 2020 viljelijätukia maksetaan talousarvioesityksen mukaan yhteensä 1 684 miljoonaa euroa eli 3,8 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2019. Hallitusohjelman mukaan sekä ympäristö- että luonnonhaittakorvauksen vajeet kuitenkin paikataan vuonna 2020. Syksyn aikana annettavan lisätalousarvion mahdolliset siirrot pienentävätkin viljelijätukieroa vuosien 2019 ja 2020 välillä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) mukaista tukea maksetaan vuonna 2020 yhteensä 1 365 miljoonaa euroa. EU:n budjetista maksetun tuen osuus viljelijätuista on 42 prosenttia eli yhteensä 702 miljoonaa euroa. EU:n kokonaan tai osittain rahoittamien tukien lisäksi maataloilta maksetaan vuonna 2020 kansallista tukea yhteensä 319 miljoonaa euroa. Kansallinen tuki koostuu pääosin pohjoisesta tuesta (293 miljoonaa euroa). Viljelijätukien osuus maatalouden kokonaistuotosta on ollut viime vuosina noin 32 prosenttia. Yhteisen maatalouspolitiikan tuet ovat muodostaneet yli 80 prosenttia maksetusta kokonaistuesta ja noin neljänneksen maatalouden kokonaistuotoista.

Viljelijätukien lisäksi vuonna 2020 maksetaan tukea maatalouden rakenteen kehittämiseen. Kortukilainoja voidaan myöntää maatalojen tuotantorakennusten rahoittamiseen sekä nuorten viljelijöiden aloitustukeen liittyviin kiinteistö- ja irtaimistohankintoihin enintään 250 miljoonaa euroa, josta valtiolle aiheutuvat kustannukset ovat noin 25 miljoonaa euroa. Nuorten viljelijöiden tilanpidon aloitusten avustuksiin sekä investointeihin on budjetoitu 88 miljoonaa euroa ja luopumiseläkkeisiin 45 miljoonaa euroa. Kokonaan kansallisesti rahoitettavien investointiavustusten

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2019 vp

rahoituksen riittävyyden turvaamiseksi myönnetään Maatilatalouden kehittämisrahastoon (Makera) valtion talousarviosta 58,3 miljoonaa euroa.

Valiokunta toteaa, että vuoden 2020 talousarvioesitykseen sisältyvien määrärahojen voidaan arvioida olevan riittävät maatalouden rakennetukiin. Rahoitusta on momenteilla 30.10.40 (Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset), 30.10.41 (Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki) ja 30.20.61 (Siirto maatilatalouden kehittämisrahastoon). Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että Makeran rahoitustilanne heikkenee merkittävästi vuodesta 2021 lähtien eikä rahastosta voida myöntää avustuksia ilman lisäpääomistusta, jonka tarpeeksi vuodelle 2021 arvioidaan 69 miljoonaa euroa.

Valiokunta toteaa, että maatalouden tuotantovolyymit ovat viime vuosin pysyneet kutakuinkin ennallaan. Vaikka maatalouden yrityskoko on kasvanut 2000-luvun alusta ripeästi, maatalous- ja puutarhayritysten taloudelliset tulokset ovat kuitenkin heikentyneet 2000-luvulla aina vuoteen 2016, jolloin saavutettiin 2000-luvun heikoin tulos. Valiokunta pitää erittäin myönteisenä sitä, että kannattavuuskirjanpitolosten mukaan maatilayritysten yrittäjätulos ja kannattavuus kuitenkin kohentuivat vuosina 2017 ja 2018. Maatalouden yrittäjätuloa arvioidaan kertyvän vuonna 2018 yhteensä 690 miljoonaa euroa, mikä on kolmanneksen suurempi kuin vuonna 2017 ja yli kaksinkertainen vuoteen 2016 verrattuna. Yrittäjäperheen omasta työstä ja pääomasta aiheutuvista noin 1,5 miljardin euron kustannuksista vuoden 2018 yrittäjätulon arvioidaan kattavan noin 46 prosenttia eli kannattavuuskerroin olisi 0,46. Vuoden 2016 kannattavuuskerroin oli 0,19.

Valiokunta pitää maatalouden kannattavuuden ja kilpailukyyn parantamista erittäin tärkeänä, jotta kotimainen raaka-ainetuotanto säilyy. Samalla valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että maatalouden taloudellinen toimintaympäristö on muuttunut vaikeammin ennakoitavaksi tuotteiden ja tuotantopanosten hintojen aikaisempaa suuremman vaihtelun vuoksi. Kilpailutilanteen vuoksi maatalojen mahdollisuudet parantaa kannattavuutta markkinaehtoisesti ovat rajalliset.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että velkojen lisäys ja liikevaihdon hidaskasvu ovat kääntäneet maatalouden velkaantuneisuuden viime vuosina selvään nousuun. Velkojen suhde liikevaihtoon eli suhteellinen velkaantuneisuus kasvoi 76 prosentista vuonna 2013 lähes 95 prosenttiin vuonna 2017. Vuonna 2018 maatalojen suhteellinen velkaantuneisuus laski 89 prosenttiin. Velat ovat kasaantuneet erityisesti investoineille tiloille. Suuri velkamäärä on lisännyt rahoitusriskiä, jota matalat lainakorot ovat toisaalta helpottaneet. Pääomavaltaisuuden ja pääoman hitaan kiertonopeuden vuoksi maataloustoiminnan jatkaminen edellyttää suhteellisen korkeaa omavaraisuusastetta (oman pääoman osuus yrityksen koko varallisuudesta). Omavaraisuusaste on ollut viime vuosina keskimäärin 72 prosenttia. 2000-luvulla velkojen määrä on tosin kasvanut pääomaa nopeammin, joten investointien rahoitus on nojannut vieraaseen pääomaan.

Vuoden 2020 talousarvioesityksessä ehdotetaan momentille 30.20.01 (Ruokaviraston toimintamenot) 2,0 miljoonan euron määrärahaa (CAP27-uudistuksen valmistelu) viraston toimintaedellytysten turvaamiseksi. Ruokaviraston perustaminen on sinänsä edennyt hyvin, ja toiminnallista synergiaa löytyy suunnitellusti kahden aiemman viraston yhdistämisestä. Ruokavirastossa on jo tehty merkittäviä toimenpiteitä talouden tasapainottamiseksi ja synergiaetujen löytämiseksi. Valiokunta korostaa, ettei tiukka taloudellinen tilanne saa muodostaa riskiä viraston lakisääteiselle

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2019 vp

toiminnalle, mm. hyvän elintarviketurvallisuuden sekä kasvi- ja eläintautitilanteen ylläpitämiselle sekä maksajavirastotoiminnalle ml. viraston hallinnoimien tietojärjestelmien kehittäminen ja tukien maksatus ajallaan.

Talousarvioesityksestä käy ilmi, että maatalouden ravinnepäästöt maaperään ja vesistöihin ovat vähentyneet maaseutuohjelman toimenpiteiden, ympäristötietoisuuden ja -osaamisen lisääntymisen seurauksena. Itämeren rehevöityminen, johon vaikuttavat monet muutkin osatekijät kuin rannikkovaltioiden maatalous, on suuri ongelma. Ilmastonmuutos, luonnonvarojen määrä ja laatu, kaavoitus ja mm. yhdyskuntarakenteen ohjaus sekä energian tuotantotavat vaikuttavat olennaisesti myös ruokajärjestelmän ja maaseutualueiden kehitykseen. Tulevaisuudessa tärkeinä haasteina säilyvät ilmastonmuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen. Ne edellyttävät ratkaisuja, jotka vaikuttavat maankäyttöön, energian kulutukseen, ravinteiden kierrätykseen, maataloustuotantoon ja tuotantotekniikkaan. Esityksessä ehdotetaan merkittävää rahoituksen lisäämistä luonnonvara- ja biotalouden edistämiseen.

Valiokunta toteaa, että puhdas ruoka ja puhdas vesi ovat erityisasemassa suhteessa muihin hyödykkeisiin. Kuluttajat arvostavat puhdasta ruokaa, kuten lähiruokaa ja luomuviljeltyä ruokaa. *Valiokunta pitää tärkeänä, että luomu- ja lähiruoan osuuden kasvattaminen nykyisestä tasosta otetaan Suomen maatalouspolitiikan strategiseksi tavoitteeksi ottaen huomioon aikaisemmat valtioneuvoston periaatepäätökset luomualan kehittämisohjelmaksi, lähiruokaohjelmaksi ja julkisten elintarvike- ja ruokapalveluhankintojen arviointiperusteiksi.* Myös pienteurastamatoimintaa tulee edistää. Esityksen mukaan 5 miljoonaa euroa kohdennetaan käytettäväksi vuonna 2020 tehtävien uusien luomusitoumusten rahoittamiseen. Jotta kuluttajat voivat ostopäätöksillään vaikuttaa kotimaiseen ruuan tuotantoon, on heidän saatava nykyistä paremmin tietoa siitä, miten ja missä ruoka on tuotettu ja mistä elintarvikkeiden hinta koostuu. Läpinäkyvyyttä tarvitaan alkutuotannon, teollisuuden ja kaupan osuuden ilmoittamiseen. Sen vuoksi tuotteiden alkuperämaata koskevia merkintöjä tulee parantaa. Erittäin tärkeää koko elintarvikeketjulle on myös, että maataloustuotteiden vienninedistämistoimia lisätään. Esityksessä onkin ehdotettu lisärahoitusta ruokaviennin edistämiseen.

Valiokunta painottaa sitä, että toimet nuorten viljelijöiden maatalouteen ja maatalouskoulutukseen ovat välttämättömiä. Lisäksi tarvitaan toimia, jotka helpottavat tilanpidon jatkamista. Rakennuskehitystarve samoin kuin uusien yrittäjien tarve on suuri. Maatilojen lukumäärän vähentyminen ei saa kiihtyä lähivuosina siten, että kotimaisiin raaka-aineisiin perustuva elintarvikkeiden tuotanto vähenee tavoitellun säilymisen sijaan, jolloin myös maamme huoltovarmuus vaarantuu.

On kiinnitettävä erityistä huomiota toimiin, jotka turvaavat viljelijöiden jaksamisen. Välitä viljelijästä -projektille ehdotettu jatkorahoitus vuosille 2019—2020 on erittäin tarpeellinen, mutta viljelijät tarvitsevat myös muita toimenpiteitä. Lomituksen järjestäminen on niin yrittäjien jaksamisen kuin eläinten hyvinvoinnin kannalta keskeistä. Lomituksen järjestämisen osalta valiokunta kiinnittää erityistä huomiota siihen, että lomittajien työsuhteet ovat laajasti muuttuneet osa-aikaisiksi. Tavoitteena tulee kuitenkin olla kokoaikaiset työsuhteet, mikä lisää kiinnostusta hakeutua lomitustehtäviin ja edistää lomitusten asianmukaista järjestämistä.

Kansallisen energia- ja ilmastostrategian tavoitteiden mukaisesti maatalousperäisten energialähteiden tuotanto ja käyttö lisääntyvät lähivuosina. Valiokunta pitää erittäin tarpeellisena biokaasu-

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2019 vp

ja lannankäsittelyinvestointien rahoittamiseen esitettyä määrärahaa. Kehyskaudella tulee edistää mahdollisimman tehokkaasti maataloudessa ja maaseudulla yleensäkin harjoitettua hajautettua energiantuotantoa mm. tukitoimenpitein sekä poistamalla mahdolliset lainsäädännölliset ja hallinnolliset esteet. Ruuan- ja energiantuotannon yhdistäminen parantaa maatilayritysten toiminnan kannattavuutta ja edistää samalla biotalouden tavoitteita samoin kuin energia- ja ravinneomavaraisuutta.

Kuluttajien valinnat ja ruokaosaaminen vaikuttavat vahvasti ruokajärjestelmään ja sen tulevaisuuteen. Entistä useammin kuluttajien ostopäätösten perusteena ovat oman terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ohella myös tuotantoeläinten hyvinvointi sekä tuotantoketjun ympäristökuormituskysymykset sekä sosiaaliset näkökulmat ja työllisyyskysymykset. Suomen tavoite on olla hiilineutraali vuonna 2035. Valiokunta katsoo, että tuottajia ja viljelijöitä tulee tukea myös taloudellisesti vähähiilisiin tuotantomuotoihin ja -tekniikoihin siirtymisessä ja hiilinielujen ja maaperän hiilisisällön vahvistamisessa.

Valiokunta toteaa, että huono kiinteistörakenne yhdessä maatalouden rakennemuutoksen kanssa johtaa kasvua hakevien tilojen kannalta epäedulliseen kilpailutilanteeseen. Tilusjärjestelytoiminnan jatkuvuus riippuu uusien alueellisten tilusjärjestelyjen rahoituksesta. Ottaen huomioon myös ympäristönäkökohdat valiokunta pitää tärkeänä uusien alueellisten tilusjärjestelyjen rahoittamista. Tilusjärjestelyä tulee käyttää aktiivisesti Suomen kiinteistörakenteessa olevien merkittävien ongelmien korjaamiseen.

Metsätalous

Valiokunta toteaa, että suoraan metsätalouteen budjetoidut määrärahat nousevat n. 2,14 miljoonalla eurolla vuoden 2019 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Lisäystä aiheuttaa pääosin Metsäluonnon hoidon edistäminen (2 miljoonaa euroa) ja Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (0,34 miljoonaa euroa). Vähennyksenä on huomioitu eduskunnan Työtehoseuralle metsätalouden kehittämishankkeisiin tekemän kertaluontoisen lisäyksen poistuminen (-0,2 miljoonaa euroa). Metsäalan kehittämishankkeiden rahoitusmahdollisuudet paranevat merkittävästi, kun hallitusohjelman mukaisesti Luonnonvara- ja biotalouden edistämiseen (30.40.22) budjetoitu määräraha kasvaa 22,8 miljoonaa euroa.

Luonnonvara- ja biotalouden edistämisen momentti sisältää luonnonvara- ja biotalouden kehittämiseen tarkoitettuja määrärahoja, ja se antaa hyvät mahdollisuudet esim. useita toimialoja koskevien luonnonvara- ja biotalouden kehittämishankkeiden toteuttamiseen. Momentilta rahoitetaan mm. hallitusohjelmaan sisältyvän maankäyttösektorin ilmasto-ohjelman kehittämishankkeita ja muita Kansallisen metsästrategian 2025 kehittämishankkeita.

Kestävän metsätalouden rahoituslain mukaiseen Kemera-tukeen (Tuki puuntuotannon kestävyys- ja turvaamiseen 30.40.44) esitetään ensi vuodeksi 56,23 miljoonaa euroa eli määrärahan suuruus säilyisi samana kuin kuluvana vuonna. Myös myöntämisvaltuuden määrän esitetään säilyvän kuluvan vuoden tasolla eli 44 miljoonassa eurossa. Valtuuden määrän mitoituksessa on otettu huomioon se, että vuonna 2016 valtuutta lisättiin 30 miljoonan euron edestä sillä ehdolla, että lisäys otetaan huomioon vähennyksenä valtuudessa tukijärjestelmän voimassaolojakson loppuvuosina.

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2019 vp

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että tämänhetkisen arvion mukaan Kemera-tukea on jäämässä käyttämättä kuluvana vuonna suunnilleen saman verran kuin vuonna 2018. Vuonna 2018 jäi käyttämättä 7,1 miljoonaa euroa. Myöntämisvaltuutta on sen sijaan kuluvana vuonna jäämässä käyttämättä huomattavasti vähemmän kuin edellisvuonna eli noin 20 miljoonan euron edestä. Vuonna 2018 myöntämisvaltuutta jäi käyttämättä 30,5 miljoonaa euroa. Kuluvana vuonna käyttämättä jäävä myöntämisvaltuutus on käytettävissä vuonna 2020 tehtäviin tukipäätöksiin. Myöntämisvaltuuden puitteissa hyväksytyjen tukipäätösten euromäärän kasvaminen 7,8 prosentilla syyskuun loppuun mennessä kuluvana vuonna edelliseen vuoteen verrattuna johtuu suurelta osin metsäteiden perusparannushankkeiden lisääntyneestä euromääräisestä kysynnästä, lisäystä 20 prosenttia. Metsätiehankkeiden tukiehtojen parantuminen vuonna 2018 tehdyn valtionneuvoston asetuksen muutoksen yhteydessä on toivotulla tavalla lisännyt maanomistajien kiinnostusta metsäteiden kunnon parantamiseen.

Valiokunta pitää erittäin huolestuttavana sitä, että valtion tuen käyttö taimikon varhaishoitoon on vähentynyt tasaisesti alkuinnostuksen jälkeen. Taimikon varhaishoidon väheneminen vaikuttaa pitkällä tähtäimellä metsien kasvukuntoon ja hakkuumahdollisuuksiin. Metsänomistaja-asikkaille tulee olla tarjolla riittäviä metsänhoitopalveluita hakkuupinta-alojen kasvaessa. Tilanne edellyttää toimijoilta toisaalta käytettävissä olevien varojen markkinointia ja toisaalta paneutumista työvoiman pitkäjänteiseen rekrytointiin. Valiokunta pitää erittäin tarpeellisena, että maa- ja metsätalousministeriö on käynnistänyt tänä vuonna Suomen metsäkeskuksen kampanjan, jonka tavoitteena on mm. nostaa taimikon varhaishoidon suoritemääriä. Kampanjan yhteydessä metsävaratietoihin perustuen metsänomistajille ja toimijoille voidaan osoittaa vesakoitumisindeksin avulla taimikonhoitotarve. Valiokunta pitää tärkeänä, että kuluvalta vuodelta mahdollisesti käyttämättä jäävä Kemera-määräraha siirretään lisätalousarvion kautta käytettäväksi ensi vuonna.

Valiokunta toteaa, että momentille 30.40.45 (Metsäluonnonhoidon edistäminen) on lisäystä 2 miljoonaa euroa ja käytettävissä 7 miljoonaa euroa, josta käytetään Kemera-ympäristötukeen noin 6 miljoonaa euroa ja luonnonhoitohankkeisiin noin 1 miljoonaa euroa. Määräraha mahdollistaa METSO-toimenpiteet noin 3 400 hehtaarin alueella. METSO-ohjelman tavoitteena vuoteen 2025 mennessä on suojella yhteensä 82 000 hehtaaria ympäristötuella ja luonnonhoitohankkeilla. Vuoden 2018 loppuun mennessä tavoitteesta on toteutettu runsaat 45 300 hehtaaria, josta ympäristötukisopimuksia 40 600 hehtaaria ja luonnonhoitotöitä 4 700 hehtaaria. Esitetyllä määrärahasolla päästään vuoden 2025 loppuun mennessä noin 65 000 ha:n toteutustasoon, mikä on noin 79 prosenttia valtioneuvoston periaatepäätöksen tavoitetasosta. Tavoitteen saavuttaminen edellyttäisi vuosittaista noin 10 miljoonan euron tasoa vuodesta 2020 alkaen sekä Suomen metsäkeskuksessa henkilöresurssien huomattavaa lisäämistä tähän toimintaan.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että huolehditaan kaikenlaisten maaseutualueiden (ydinmaaseudun ja harvaan asutun maaseudun) elinvoimasta. Maa- ja metsätaloutta tulee voida harjoittaa turvemailla tavoitteena samalla päästöjen vähentäminen. Biotalous on erityisen tärkeää, että infrastruktuurista — tiestöstä ja tietoliikenneyhteyksistä — huolehditaan. Metsätalous tarvitsee toiminnoissaan jatkuvasti nopeita tietoliikenneyhteyksiä. Metsäbiotalous toimii myös alueilla, joilta kaikki muu elinkeinotoiminta saattaa olla jo loppunut.

Talousarvioesitys sisältää 1 miljoonaa euroa hallitusohjelman kertaluonteista lisärahoitusta Metsähallituksen maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla olevien virkistyskäyttöä ja luonto-

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2019 vp

matkailua tukevien rakenteiden ja palveluiden korjausvelkaan. Korjausvelan määräksi arvioidaan yhteensä 9 miljoonaa euroa (virkistyskäyttöä tukevat rakenteet 7,5 miljoonaa euroa, moottorikelkkaurat 1 miljoonaa euroa ja digitaalisuusinvestoinnit 0,5 miljoonaa euroa). Valiokunta toteaa, että lisäys on tarpeisiin nähden niukka eikä sillä pystytä vähentämään hallitusti maa- ja metsätalousministeriön vastuulla olevien luontokohteiden palveluvarustuksen korjausvelkaa. Toiminnan kehittämiseen ja luontomatkailun edellyttämiin uusinvestointeihin tällä kertaluonteisella lisämäärärahalta ei ole mahdollisuuksia.

Tiet

Valiokunta on edellä korostanut infrastruktuurin suurta merkitystä metsätaloudelle. Toimivalla tieverkostolla ja rataverkostolla on keskeinen merkitys niin koko biotalouden kuin maaseudun kaikkien toimintojen kannalta. Se on myös puuntuotannon ja puunhankinnan perusedellytys. Tieverkoston heikentynyt taso, kuten teiden ja siltojen ylläpidon puutteet, aiheuttaa lisäkustannuksia ja siten mm. metsätilojen kannattavuuden laskua. Yksityisteiden kunto on myös tärkeä maaseutuelinkeinoille ja teiden varsilla asuville. Valiokunta pitää välttämättömänä, että teiden kunnostamisesta ja kunnossapidosta huolehditaan.

Tutkimuksen ja maaseudun neuvonnan rahoitus

Maaseudun elinvoimaisuuden edistämiseksi ja palveluiden turvaamiseksi tarvitaan yhteiskunnan tuen lisäksi innovaatioita ja uusyrityshenkeä sekä omaehtoista paikallista kehittämistä. Maa- ja elintarviketalouden kilpailukyky perustuu tulevaisuudessa entistä enemmän ruokajärjestelmän toimijoiden vahvaan osaamiseen sekä innovaatioiden kehittämiseen ja nopeaan käyttöönottoon. Innovaatioita ovat mm. uudet biotalouden tuotteet, uudet tuotantoteknologiat ja uudet ympäristöystävälliset tuotantotavat.

Viranomais- ja asiantuntijatehtävät, jotka muodostavat runsaan neljänneksen Luonnonvarakeskuksen (Luken) toiminnasta, rahoitetaan pääosin Luken perusrahoituksella. Tehtävien taustalla on sekä kotimainen että kansainvälinen, erityisesti EU:n, lainsäädäntö sekä Suomen tekemät kansainväliset sopimukset. Viranomais- ja asiantuntijatehtävien kokonaisuudessa tuotetaan yhteiskunnallista päätöksentekoa, elinkeinotoimintaa ja kansalaisia varten tietoa, tietovarantoja, tilastoja sekä asiantuntijapalveluita. Valiokunta toteaa, että ilmastonmuutos ja muut globaalit kehitystrendit korostavat luonnonvaratalouden tutkimuksen merkitystä niin maataloudessa kuin metsätaloudessa. Samalla kasvaa tarve viranomais- ja asiantuntijatehtäville sen myötä, kun sektoreita koskevat kansainväliset sopimukset, ohjaus ja lainsäädäntö lisääntyvät. Luken osaaminen ja asemoituminen bio- ja kiertotalouden uusien ratkaisujen tuottajana kiinnittyy vahvasti kansallisiin biotalouden arvoketjuihin. Monilla bio- ja kiertotalouden toimialoilla on vahvaa kasvua, jonka tueksi tarvitaan yhä vahvempaa tutkimuspohjaista tietoa tukemaan esimerkiksi biotalousinvestointeja koskevaa päätöksentekoa.

Valtioneuvoston periaatepäätös valtion tutkimuslaitosten ja tutkimusrahoituksen kokonaisuudistukseksi (5.9.2013) sisälsi myös rahoitusrakenteen uudistuksen. Luken perusrahoituksesta on tehty asteittain noin 19 miljoonan euron pysyvä siirto tutkimuksen uusiin rahoitusinstrumentteihin. Luke on onnistunut saamaan uusista instrumenteista vuositasolla keskimäärin vain noin 2 miljoonan euron tutkimusrahoituksen. Tämän lisäksi julkisen talouden tasapainottamiseksi on tehty

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2019 vp

leikkauksia. Siten Luken perusrahoitus on leikkaantunut nopeassa tahdissa tasolta 95 miljoonaa euroa (2014) tasolle 74,1 miljoonaa euroa (2019) (-21 prosenttia).

Perusongelmana rahoitusuudistukseen liittyvässä muutoksessa on se, että rahoitus uusiin instrumentteihin koottiin lähes yksinomaan tutkimuslaitoksilta (osuus 1/3 julkisesta tutkimuksesta), mutta sitä ovat jakamassa kaikki, ml. yliopistot (osuus 2/3 julkisesta tutkimuksesta).

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että Luken tutkimusta tukevat tutkimus- ja tuotantoympäristöt ovat elinkaareltaan osittain melko vanhentuneita. Viime vuosien rahoitusleikkaukset ovat aiheuttaneet tilanteen, jossa toimitiloihin ja tutkimus- ja tuotantolaitteistoihin on syntynyt investointivelkaa (n. 3—4 miljoonaa euroa). Tutkimusympäristöjen uudistaminen tulevaisuuden tutkimusta tukeviksi, tuotantoprosessien sekä aineistojen ja seurantatietojen keruuprosessien tehostaminen, toimitila- ja työturvallisuusolosuhteiden tason nostaminen edellyttävät normaalia investointitasoa suurempaa panostusta investointeihin vuosina 2019—2021.

Valiokunta toteaa, että Luken nykyisillä tutkimusresursseilla ei ole mahdollista vastata mm. ilmastonmuutoksen tuomiin haasteisiin. Edellä esitetyistä syistä valiokunta edellyttää talousarviossa maa- ja metsätalouden tutkimus- ja innovaatio- ja tutkimuksen turvaamista.

Valiokunta pitää keskeisenä, että maaseutumaisilla seutukunnilla on tarjolla kattavat, maaseutuyritysten tarpeita vastaavat neuvontapalvelut, jotka luovat maaseudun kehittämiseksi vankan osaamis pohjan. Neuvontapalvelujen merkitys korostuu erityisesti ilmastonmuutoksen tuomien haasteiden vuoksi. Näiden pitkäjänteinen tarjonta ja kehittäminen on turvattava sekä kansallisin että EU:n osarahoittamin toimin.

4H-toiminta

Valiokunta korostaa 4H-toiminnan merkitystä maaseudun elinvoimaisuuden ja vetovoimaisuuden edistäjänä sen tarjotessa monipuolista harrastus- ja palvelutoimintaa, työllistäessä nuoria ja tarjotessa heille mahdollisuuksia yrittäjyyden kokeilemiseen omalla kotiseudullaan. Valiokunta pitää tärkeänä, että 4H-toimintaan osoitetaan riittävä määräraha.

Kalatalous

Valiokunta pitää tärkeänä kotimaisen kalan kulutuksen lisäämistä. Kotimaisen kaupallisesti pyydetyn kalan osuus kokonaiskulutuksesta on vähentynyt, ja vähittäiskaupassa oleva kala on yhä useammin tuontikalaa. Kaupallisten kalastajien neuvontajärjestelmistä tulee edelleen pitää huolta.

Merialueilla hyljevahingot ovat nykyään erittäin merkittävä ongelma ammattikalastukselle ja kalanviljelylle. Valiokunta pitääkin välttämättömänä kasvaneiden hyljekantojen tehokasta säätelyä hyljekantojen kestävyys huomioiden ja hyljevahinkojen korvaamista. Valiokunta korostaa myös ammattimaisen sisävesikalastuksen edistämistä ja lähikalan markkinoillepääsyn helpottamista. Särkikalajien tehostetun ammattipyynnin avulla ja kalakantojen kannanhoitosuunnittelulla on mahdollista tehokkaasti poistaa rehevöityneistä vesistöistä fosforia. Merialueen ja tiettyjen rehevöityneiden sisävesialueiden kestävä poistokalastusta tulee pyrkiä laajentamaan ja särkikalajoja

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2019 vp

tulee jalostaa elintarviketuotteiksi. Lisäksi tulee edistää särkikalajien hyödyntämistä eläinten rehuna mm. turkistarhoilla kylmäketjua ja logistiikkaa kehittämällä. Samalla voidaan kiertotaloutta edistää.

Valiokunta pitää erittäin tarpeellisena vaeltavien ja uhanalaisten kalakantojen elvyttämistä. Tavoitteena tulee olla vaelluskalojen luontaisen lisääntymiskierron palauttaminen kalataloudellisesti merkittävimmissä kalatiestrategian kärkikohteissa. Jokivesistöissä tulee helpottaa kalan kulua, kalakantojen luontaista lisääntymistä ja monimuotoisuutta. Valiokunta korostaa, että erityisesti lohikalakantojen elinkierron palauttaminen vaatii pitkäjänteistä rahoitusta ja toimia.

Vesitalous

Luonnonvara- ja biotalouden edistämiseen (30.40.22) osoitettavalla ja korotettavaksi ehdotetulla määrärahalla toteutetaan kansallista biotalousstrategiaa. Valiokunta korostaa, että erilaiset bio- ja kiertotalouden kärki- ja kokeiluhankkeet ovat osoittautuneet vaikutuksiltaan hyvin myönteisiksi mm. luonnonvesien ja vesihuollon kannalta.

Vesi- ja kalataloushankkeiden tukemiseen (30.40.31) ehdotettua määrärahaa ehdotetaan myös korotettavaksi nykyisestään. Talousarviosta ei kuitenkaan käy ilmi, missä määrin lisäys koskee vesihuollon toimialaa tai koskeeko lainkaan. Valtion osittaisella tukirahoituksella on ollut ja olisi edelleen tärkeä roolinsa etenkin ylikunnallisten vesihuoltohankkeiden saamiseksi käyntiin. Alueellisilla vesihuoltohankkeilla — yhdysvesijohdot, siirtoviemärit, alueelliset jätevesipuhdistamot ja vedenhankintajärjestelyt — varmistetaan vesihuollon toimintavarmuutta ja parannetaan palvelun tasoa ja toisaalta edistetään järkevän ja tehokkaan laitusrakenteen muodostumista.

Riistavahingot

Riistavahinkolain (105/2009) 9 §:n 2 momentin mukaan riistaeläinten (mm. suurpedot) aiheuttamien vahinkojen korvaaminen on mahdollista vain valtion talousarvion asettamissa rajoissa. Valiokunta korostaa sitä, että korvausten keskeyttömän maksamisen turvaamiseksi tulee tähän tarkoitukseen varata määräraha, jonka voidaan arvioida kattavan vahingot. Mm. kannanhallinnan kannalta valiokunta pitää erittäin tärkeänä vastikään vahvistettua susikannan hoitosuunnitelmaa. Lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että riistaeläinten lisäksi mm. valkuposkiahantat ja merimetsot aiheuttavat vahinkoja. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että vahinkoja ennalta ehkäiseviin toimiin osoitetaan riittävästi varoja ja että vahingonkärsijöille maksetaan korvaukset ripeästi ja täysimääräisesti. Kestävä vapaa-ajankalastus, metsästys sekä luonnontuotteiden keräily ja jokamiehenoikeudet on turvattava.

Hirvieläinten aiheuttamat vahingot

Valiokunta toteaa, että hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen määrä on kasvanut voimakkaasti viime vuosina. Kun vuonna 2015 metsiä koskevia vahinkoarvioita tehtiin noin 1 000 hehtaarille, niin viime vuonna arviointeja tehtiin 4 800 hehtaarille. Korvauksia maksettiin näiden arvioiden perusteella n. 2 miljoonaa euroa, kun korvaussumma vuonna 2017 oli 1,4 miljoonaa euroa. Hirvieläintuhojen vuoksi kuusta on istutettu sille luontaisesti sopimattomille alueille, mistä aiheutuu merkittäviä puuston kasvu- ja laatuapppioita.

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2019 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Maa- ja metsävaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 8.11.2019

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Ritva Elomaa ps
jäsen Heikki Autto kok
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Satu Hassi vihr
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Anders Norrback r
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Mikko Savola kesk
jäsen Jenna Simula ps
varajäsen Janne Sankelo kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2019 vp

Eriävä mielipide 1

Perustelut

Suomalaisten kansallinen etu on aina perussuomalaisen politiikan ytimessä ja sen lähtökohtana. Tarjoamme työtä, turvaa ja oikeudenmukaisuutta suomalaisille. Ketään ei jätetä yksin. Kaikille suomalaisille taataan hyvät edellytykset menestymiseen työn ja yrittämisen kautta.

Puolustamme myös suomalaista maaseutua ja työteliästä maaseutuyrittäjyyttä; viljelijöiden ammattitaidolle on annettava sille kuuluva arvostus. Viljelijöiden kohtuullinen tulotaso on turvattava liitännäiselinkeinot huomioiden. Liitännäiselinkeinojen hyödyntäminen on tärkeää, jotta maaseutu pystyttäisiin pitämään elävänä ja harjoittamaan maataloutta koko maassa.

Viime vuosikymmeninä sekä maataloussektorilla että koko maaseudulla ollaan haluttu keskittyä tilakokojen suurentamiseen viljelijän kustannuksella. Tämä on seurausta EU:n harjoittamasta yhteisestä maatalouspolitiikasta. Viljelijöiden tulot ovat jälleen vähenemässä seuraavan EU:n yhteisen maatalousbudjetin (2021—2027) myötä, mikä näkyy tukien voimakkaana alenemisena. Tämä johtaa siihen, että pientilojen maat täytyy pahimmassa tapauksessa myydä halvalla isoja investointitukia saaville suurtiloille lisämaiksi, mistä seuraa maaseudun autioituminen.

Jotta tällainen maaseudun autioitumislinja saataisiin pysäytettyä, tarvitsevat suomalaiset pienviljelijät tukea. Kyse on muiden muassa rahallisesta tuesta, jota voitaisiin maksaa sellaisille pientilallisille, joiden tilakoko on maksimissaan 5—25 hehtaaria (ha). Tämän johdosta me perussuomalaiset esitämme kansallisiin tukiin lisäpanostusta. Tuen maksamisen tulee alkaa mahdollisimman pian ensi vuonna 2020.

On muistettava, että lomitusjärjestelmää on uudistettu yrittäjälähtöisesti jo viime vaalikaudella. Tämän johdosta lomitusjärjestelmään on tehty myös rahallisia leikkauksia. Sekä perussuomalaisen valiokuntaryhmä että eduskuntaryhmä näkevät, että lomituspalveluiden kehittämistä tulee vahvistaa edelleen pidemmällä aikavälillä eikä heikentää niitä. Lisäksi näemme eduskuntaryhmänä, että kehittämistoimien määräaikojen tulee olla riittävän pitkiä, jotta toimijat pystyisivät reagoimaan tai valmistautumaan mahdollisiin muutoksiin paremmin. Haluamme kiinnittää huomiota myös siihen, että lomituksen sekä järjestäminen että toimiminen on yrittäjien jaksamisen kannalta oleellisen tärkeää. Samalla se vaikuttaa eläinten hyvinvointiin keskeisesti.

Lomitusjärjestelmästä puhuttaessa vähemmälle huomiolle ovat jääneet nykyisten alueiden erot lomittajien saatavuudessa. On olemassa sekin vaara, että uudistuksen takia lomitusjärjestelmä ei jatkossa ole enää toimijoille niin joustava kuin aiemmin. Edellä mainituista syistä me perussuomalaiset esitämme lisätoimia rahoituksen muodossa, jotta maatalousyrittäjien jaksaminen turvataan pidemmällä aikavälillä. Lisäksi on tärkeää, että lomittajia on saatavilla riittävä määrä kaikilla alueilla. Samaten maa- ja metsätalouden kehittämisen kannalta on tärkeää ohjata resursseja luonnonvara-alojen koulutukseen.

Tulee myös muistaa, että Suomi on maailman pohjoisin maatalousmaa. Perussuomalaiset näkevät, että erityisesti liitännäiselinkeinoilla on suuri merkitys maataloustuotannon säilymisen kan-

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2019 vp

nalta maassamme. Niiden avulla voidaan esimerkiksi tasoittaa tai lisätä tuloja. Täten liitännäiselinkeinolla, kuten esimerkiksi lampaiden tai porojen kasvatuksella, on merkittävä rooli kannattavuuden parantajana eräillä suomalaisilla maatiloilla. Kannattavuus on elinehto sille, että maatiloille saadaan ylipäänsä jatkajia. Tämän johdosta on tärkeää, että maamme susikanta saadaan pidettyä kohtuullisella tasolla etenkin tietyissä osissa maatamme. Sudet ovat tappaneet runsaasti tuotanto- ja kotieläimiä eri puolilla maata samoin kuin metsästäjien koiria. Yleisessä tiedossa on, että korvaukset ovat petovahingoista tippuneet rajusti jo viime vuonna. Tilanne vaatii perussuomalaisten mielestä korjausrahaa, jotta esimerkiksi tilalliset pystyvät hakemaan vahingonkorvauksia. Kun yhtälöön lisätään vielä edellä mainittu porotalous, joka on tärkeä pää- ja sivuelinkeino Pohjois-Suomessa, on tarpeellista esittää lisämäärärahaa susien aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen. Samaten pedoille menetettyjen metsästyskoirien korvauksen tulee olla todellisen arvon mukainen.

Muutoinkin me perussuomalaiset korostamme sitä, että metsästys on osa suomalaista elämäntapaa. Täten vastuullinen metsästysharrastus tulee sallia myös luonnonsuojelualueilla. Valiokuntaryhmänä haluamme myös muistuttaa siitä, että riistan ja petojen kaatoluvat eivät kaipaa Brysselin ohjeita, vaan ne tulee olla päätettävissä paikallisesti läheisyysperiaatteen mukaisesti.

Kannattava maatalous mahdollistaa elinvoimaisten (maa)tilojen säilymisen ja tätä kautta maaseudun työllisyyden ylläpitämisen maaseutumaisilla alueilla. Maatalous puolestaan ylläpitää paitsi kotimaista ruuantuotantoa myös huoltovarmuutta maassamme. Tätä tavoitetta tukee myös tietoliikenne- ja laajakaistayhteyksien parantaminen maaseudulla. Tähän panostaminen lisää myös elinvoimaisuutta, kuten muuta yritystoimintaa maaseudulla sekä haja-asutusalueilla.

Me perussuomalaiset tiedostamme sen, että maatalous on ajautunut EU:n, kotimaisen politiikan ja kahden katovuoden seurauksena vakavaan kriisiin. Jos vahvoin toimenpiteisiin ei nopeasti ryhdytä, on selvää, että maatalouden ongelmat ajavat tuhansia tiloja vararikoon. Tämän seurauksena myös kymmenettuhannet elintarvikeketjun työpaikat ovat vaarassa. Kehitys uhkaa jo kansallista turvallisuutta ja huoltovarmuutta. Perussuomalaiset vaatii, että Suomeen säädetään esimerkiksi elintarvikeketjun tulolaki. Tällä lailla tulee taata se, että kuluttajan maksamasta hinnasta kohtuullinen osuus menee erityisesti alkutuottajille, mutta myös jalostukselle, kuljetuksiin ja kaupalle. Näin voidaan ilman kuluttajahintojen nousua viljelijöille tuleva osuus kasvattaa kattamaan tuotantokustannukset, investoinnit ja kohtuullinen palkka tehdystä työstä. Samalla haluamme kiinnittää huomiota myös siihen suureen byrokratian määrään, minkä eteen lähestulkoon kaikki viljelijät joutuvat työsssänsä. Toisilla tiloilla tilanne on jo niin paha, että lähes puolet työajasta menee muuhun kuin itse päätyöhön eli esimerkiksi viljelyyn. Tähän tulee saada jatkossa muutos — ja se muutos tulee lähteä EU:n suunnalta.

Perussuomalaiset kantaa huolta maanviljelyselinkeinon tulevaisuudesta Suomessa. Haluamme, että jatkossa viljelijöille on tarjolla nykyistä paremmat mahdollisuudet hoitaa yhä aktiivisemmin metsiään — ja täten taata metsäteollisuudelle puunsaanti myös jatkossa. Tämä tapahtuu parhaiten lisäpanostuksin kestävä puuntuotannon tuen turvaamiseen Kemera-ohjelman kautta. On myös erityisen tärkeää, että turvemaiden viljely sekä niiden raivaaminen sallitaan myös jatkossa vähintäänkin siltä osin kuin se on elinehto monille tiloille niiden jatkon kannalta.

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2019 vp

Lopuksi haluamme nostaa esiin sen tosiasian, että lihatuotanto Suomessa on jo vastuullista ja ekologista. Muutoinkin maataloudessa on tehty paljon toimia ympäristön ja ilmaston eteen. Näin ollen maaviljelijöiden syylistäminen on vastuutonta.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa päätöstä tehdessään huomioon eriävissä mielipiteessä esitetyt näkökohdat.

Helsingissä 8.11.2019

Ritva Elomaa ps
Mikko Lundén ps
Jenna Simula ps

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2019 vp

Eriävä mielipide 2

Perustelut

Maatalouden kannattavuus

Maatalouden kannattavuustilanne on jatkunut vaikeana, ja kokonaiskuva on talouden tunnuslukujen valossa heikko. Vaikka maatalouden tilakoko on kasvanut ripeästi, taloudelliset tulokset ovat heikentyneet vuosituhannen vaihteesta vuoteen 2016. Silloin saavutettiin 2000-luvun heikoin tulos. Lievää korjausta on tapahtunut kahden viime vuoden aikana, mutta se ei riitä kannattavuusongelman ratkaisemiseen. Hallitus on tarttunut selvitysmies Reijo Karhisen ehdotamiin toimenpiteisiin kokoomuksen mielestä liian hitaasti.

Suomalaisesta maataloustuotannosta on tehtävä yrittäjämäisempää ja houkuttelevampaa erityisesti nuorille toimijoille. Tuottajien osaamiseen pitää panostaa ja hallinnollista taakkaa on kevennettävä.

Ruuantuotannon tulevaisuuden kannalta ratkaisevaa on maatalouden kannattavuuden kehittyminen. Mitä parempi on tuotteista saatava hinta, sitä terveempi ja elinvoimaisempi markkinaympäristö sen seurauksena syntyy. Kokoomus pitää tärkeänä, että tukien maksatuksen edellytyksenä on aito tuotanto, ei näennäisviljely. Valvontajärjestelmää on kehitettävä viljelijälähtöiseksi ja valmentavaksi. Kannustamme hallitusta toimiin, joilla tuetaan maatalojen välistä yhteistyötä. Yhteistyötä voidaan kehittää esimerkiksi biokaasutuotannossa.

Järki päässä suojelussa

Kiinnitämme huomiota kymmenvuotiseen elinympäristöjen tilan parantamisen toimintaohjelman valmisteluun ja toimeenpanoon. Näemme, että luonnon monimuotoisuuden turvaaminen perinneympäristöillä, niityillä, kedoilla ja metsälaitumilla onnistuu paremmin aktiiviviljelyn tukemisella kuin jälkikäteen tehdyillä ennallistamistoimilla. Kokoomus korostaa suojelutoimissa vapaaehtoisuutta. Pakkoon perustuvat suojelutoimet aiheuttaisivat häiriöitä ja tarpeetonta vastarintaa metsänomistajien keskuudessa. Suometsiä pitää voida hyödyntää puunsaannin kannalta myös jatkossakin.

Huomautamme, että yksisilmäisellä soidensuojelulla ei saavuteta nopeita ilmastohyötyjä, itse asiassa päinvastoin. Soiden ennallistamisella saatetaan aiheuttaa tilanne, jossa lisätään päästöjä eli maapallon lämpenemistä. Kyseinen ei-toivottu päästöjen lisääminen saattaa kestää vuosikymmeniä eli rahalla aiheutetaan vahinkoa niin ilmastolle, metsäteollisuuden puuhuollolle ja työllisyydelle. Ennallistamisessa lähtee liikkeelle runsaasti ravinteita, mihin on löydyttävä ratkaisuja. Näemme tärkeänä vapaaehtoisen METSO---ohjelman rahoituksen jatkamisen. Ohjelmalla on laaja kannatus metsänomistajien sekä asiantuntijoiden keskuudessa.

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2019 vp

Potkua ruokavientiin

Kokoomuksen mielestä ruokavientiin pitää panostaa enemmän. Hallitus ei edistä ruokavientiä nyt riittävästi. Ruokaviennin edistäminen on liikaa hankkeiden varassa, jotka alkavat ja loppuvat. Tämän takia tulee perustaa Food from Finland -osaakeyhtiö, joka keskittyy kaikella tarmolla ja pysyvällä asiantuntemuksella tuloksekkaaseen vientiin. Rahoitus saadaan säästetyistä hankerahoista. Osakeyhtiön perustaminen vaatii maa- ja metsätalousministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön nopeaa yhteistyötä. Liian hajautetut vientiponnistelut eivät ole tuottaneet tulosta. Se näkyy elintarvikkeiden negatiivisen kauppataaseen (kolme miljardia) huolestuttavana jämähtämisenä, jota Suomen kautta kulkeva Norjan lohi hieman parantaa.

Uudet ruokainnovaatiot pitää voida kehittää ja toteuttaa Suomessa ja myydä Suomesta maailmalle. Kannatamme lähiruuan ja tilojen suoramyynnin edistämistä osana elintarvikeyrityksien vahvistamista. Sen vuoksi lainsäädännön tulee sallia nykyistä helpommin ruuan kokonaisvaltainen lähijalostus ja suoramyynti, mukaan lukien liha. Tilojen suoramyyntioikeuksia on edistettävä ja laidunteurastus sallittava. Lisäksi teurastamoiden ja muiden elintarvikelaitosten kilpailukykyä on parannettava alentamalla valvonta-, tarkastus- ja lupamaksuja.

Perusväylänpito kuntoon

Maaseudun elinvoiman kannalta on tärkeää, että hallitus huomioi riittävän rahoituksen perusväylänpitoon. Kokoomuksen mielestä vuosittainen 1,4 miljardin euron rahoitustaso perusväylänpitoon on oleellinen koko maan elinvoimaisuuden takaamiseksi. Rahoituksen on pysyttävä vähintään samalla tasolla koko hallituskauden.

Liikennepolttoaineiden veronkiristys rankaisee maaseudun elinkeinotoiminnan kannattavuutta merkittäväällä tavalla ja koskee erityisesti harvaan asutun seudun asukkaita, joille oman auton käyttäminen on välttämätöntä. Kokoomus esittää voimakkaan huolen maatalouden kulurakenteen jatkuvasta noususta, jota polttoaineveron korotukset tarkoittavat.

Asiantuntijat ovat arvioineet korotuksen vähentävän liikennesektorin päästöjä ainoastaan 0,7 prosenttia. Sama todetaan valiokunnalle toimitetuissa lausunnoissa, joissa annetaan selkeä kuva siitä, että liikennepolttoaineiden ohjausvaikutus ei ole tehostumassa.

Tätä faktaa vasten pidämme vähintään vääristelynä, että hallitus on mainostanut polttoaineverotuksen korotusta merkittävänä ilmastotekona. Toisin sanoen polttoaineveron korotukset tehdään vain veropoliittisten tavoitteiden ehdoilla.

Riistanhoitoon ja eränkäyntiin toimenpiteitä

Kokoomus on huolissaan, että tietyillä alueilla jatkuvasti oleskelevat susilaumat estävät kansalaisia harjoittamasta omaa perinteistä kulttuuria, kuten koirilla metsästämistä. Hallituksen tulee kiinnittää huomiota myös uhkaavasti vähenevän metsäpeurakannan tilanteeseen erityisesti Kainuussa ja itärajan tuntumassa. Peurat elävät susien kanssa samoilla alueilla. Myös suurpedoista poronhoidolle aiheutuvat vahingot ovat jatkuvasti kestävämmällä tasolla.

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2019 vp

Kokoomus edellyttää, että hallitus pitää kiinni omasta hallitusohjelman kirjauksestaan, jonka mukaan metsästysharrastuksen edellytykset turvataan ja uusien harrastajien tuloa lajin pariin edistetään. Tämä tarkoittaa sitä, että kansalaisten metsästysedellytyksiä ei saa kieltää asettamalla uusia metsästyskieltoja luonnonsuojelualueilla.

Erilaiset häiriöt ovat lisääntyneet valtion mailla, minkä vuoksi erävalvonnan tarpeet ovat lisääntyneet. Tilannetta voitaisiin helpottaa noin 200 000 euron vuosittaisella lisärahoituksella.

Metsähallituksen Eräpalveluilla ei ole myöskään riittäviä resursseja hallitusohjelmassa mainittujen vaelluskalojen elinympäristöjen ja kalastusmatkailun edistämiseen liittyvien toimien hoitamiseen.

Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan uudistaminen lähtötelineissä

Kokoomus on huolestunut EU:n yhteisen maatalouspolitiikan neuvottelutilanteesta, jossa ollaan hyödytty lähtötelineisiin. Suomen hallituksen tulee huolehtia neuvotteluissa suomalaisen maatalouden elintärkeistä eduista. Kokoomuksen näkemyksen mukaan tukipolitiikan menetelmillä tulee vahvistaa aktiiviviljelyä ja mahdollistaa maatalouden harjoittaminen edelleen pohjoisissa olosuhteissa. Tuet on ohjattava aktiivisen ja uudistavan maatalouden edistämiseen.

Hallitusohjelmakirjauksen mukaan Suomen hallitus on jo kuitenkin varautumassa neuvottelutappioihin, koska se valmistautuu paikkaamaan tilannetta kansallisista määrärahoista. Mielestämme kirjaus osoittaa tappiomielialaa neuvotteluiden ollessa vasta käynnistymässä. Tämä on väärä viesti neuvottelupöytään.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 8.11.2019

Heikki Autto
Markku Eestilä
Janne Sankelo